

Nota door Dirk Stikker betreffende de instelling van een EDG ('s-Gravenhage, 23 Juni 1952)

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. Partij van de Arbeid (PvdA) 1946-1966 (-1967). Internationaal secretaris. Europese Defensie Gemeenschap (EDG). 1952-1953, 1150.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

URL:

http://www.cvce.eu/obj/nota_door_dirk_stikker_betreffende_de_instelling_van_een_edg_s_gravenhage_23_juni_1952-nl-9762517e-ad07-4515-8e46-924ca91ada42.html

Publication date: 14/05/2013

Nota betreffende de instelling van een Europese Defensie Gemeenschap ('s-Gravenhage, 23 Juni 1952)

Het uitzonderlijk belang van het op 27 Mei jl. te Parijs ondertekende gesloten Verdrag tot instelling van een Europese Defensie Gemeenschap geeft ondergetekende aanleiding om de Staten-Generaal zo spoedig mogelijk in te lichten omtrent het uiteindelijke resultaat van de gevoerde onderhandelingen. Te dien einde wordt hierbij reeds aanstonds de originele Franse tekst van het Verdrag en van de daarbij behorende Protocollen en andere documenten aangeboden zonder Nederlandse vertaling. Vooruitlopende op de toelichtende Memorie, welke het later, in te dienen wetsontwerp tot goedkeuring van de gesloten overeenkomsten zal vergezellen en meer in bijzonderheden de gehele inhoud van het Verdrag zal behandelen, meent ondergetekende goed te doen in aansluiting aan de Regeringsverklaring van 7 Februari jl. hierbij thans een uiteenzetting te geven van de wijze, waarop verschillende belangrijke punten in de gesloten overeenkomsten zijn geregeld, en daarop een beschouwing te doen volgen omtrent de vooruitzichten in zake de verdere ontwikkeling.

Deze taak wordt aanzienlijk verlicht door de bijzondere samenwerking, welke bij de voorbereiding van het Verdrag bij voortdurend tussen de Regering en de Staten-Generaal heeft bestaan. In het bijzonder kan in de vruchtbare gedachtenwisseling, welke op 7 Februari jl. met de Tweede Kamer heeft plaats gehad, een goede grondslag worden gevonden voor de hierbij te verstrekken nadere inlichtingen. In dit verband moge ondergetekende zich nog de opmerking veroorloven, dat hij het ten zeerste op prijs stelt om nog aan de Staten-Generaal in zijn huidige samenstelling de balans voor te leggen van hetgeen onder verantwoordelijkheid van zijn ambtgenoten en van hem zelf en in overeenstemming met het overleg met het Parlement is bereikt.

Ter inleiding schijnt het nuttig om uit de voorgeschiedenis van het Verdrag, welke voor het overige als genoegzaam bekend kan worden verondersteld, enkele der voornaamste punten te releveren, welke en deze van bijzonder belang zijn.

De gedachte van de vorming van een Europees leger, die door de Engelse Staatsman Churchill in de Raad van Europa in Straatsburg was gelanceerd, verkreeg een geheel nieuwe betekenis in verband met de omstandigheid, dat bij de Franse Regering overwegende bezwaren bleken te bestaan tegen de vorming van een zelfstandige Duitse strijdmacht. In de bijeenkomst van de Noord-Atlantische Raad in New York in September 1950 was gebleken, dat de noodzakelijkheid en de redelijkheid van een Duitse bijdrage in de Westerse Defensie algemeen werden erkend, doch geen overeenstemming kon worden bereikt over de gedachte van een rechtstreekse bijdrage van Duitsland tot de Atlantische strijdmacht op dezelfde voet als uit door de leden van het Atlantische verbond geschiedde.

In de positie van toenemend isolement, waarin Frankrijk destijds begon te verkeren, heeft de toenmalige Minister-President Pleven in oktober 1950 een verklaring gepubliceerd, waarin het voorstel werd gedaan tot vorming van een in hoge mate geïntegreerde en gedenationaliseerde strijdmacht, waarin de Duitse contingenten zouden kunnen worden opgenomen. Deze integratie van Europese strijdkrachten zou bovendien in aansluiting aan het plan-Schuman een belangrijke schrede voorwaarts betekenen op de weg naar de algehele West-Europese integratie, waarin naast andere economische en politieke voordelen het aangewezen middel werd gezien om de Frans-Duitse tegenstelling uit te wissen.

Het Plan-Pleven ontmoette bij de Nederlandse Regering vooral op twee punten bedenking. In de eerste plaats werd een zover doorgevoerde integratie der strijdkrachten, als in dit plan voorgesteld, uit militair oogpunt niet doelmatig geacht, terwijl voorts gevreesd werd, dat de voor uitvoering nodige reorganisatie van het bestaande systeem van legeropbouw ernstige vertraging zou opleveren bij de zo urgente versterking van de Westerse Defensie.

In de tweede plaats moet, zoals ook door de Franse Regering is erkend, integratie van strijdkrachten worden beschouwd als een maatregel, welke niet aan het begin, doch aan het eind van de ontwikkeling ener Europese gemeenschap dient te worden genomen. Immers, de gewapende macht kan niet anders zijn dan een instrument van politiek beleid, dat vooralsnog tot de competentie der soevereine Regeringen behoort.

Bovendien vormen de defensiekosten een zo aanzienlijk percentage van het totale budget, dat de partiële integratie verstrekkende consequenties heeft voor het onder de verantwoordelijkheid der landsregeringen vallende beleid op financieel, economisch en sociaal gebied.

Om deze redenen heeft de Nederlandse Regering aanvankelijk gemeend te moeten volstaan met de afvaardiging van waarnemers naar de conferentie, welke de Franse Regering ter bestudering van het onderhavige plan op 10 Februari 1951 heeft bijeengeroepen. Tot actieve deelneming aan de conferentie meende de Regering eerst te mogen besluiten, nadat in de loop der besprekingen ter conferentie was gebleken, dat aan de militaire bezwaren in voldoende mate zou kunnen worden tegemoet gekomen en bovendien inmiddels duidelijk was geworden, dat bij de bestaande politieke verhoudingen alleen langs deze weg een snelle oplossing zou kunnen worden verkregen voor het probleem der Duitse herbewapening. Dezelfde overwegingen hebben ten grondslag gelegen aan de op 14 September 1951 afgelegde verklaring van de drie Grote Mogendheden, waarin met de hierbedoelde oplossing werd ingestemd.

Als resultaat van het dezerzijds met de Commissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer gepleegde overleg tijdens deze actieve deelneming werden in de mededeling dier commissie van 11 Januari 1952 de volgende algemene richtlijnen voor de Europese Defensie Gemeenschap aangegeven:

1. De Europese Defensie Gemeenschap zal geïntegreerd moeten zijn in de N.A.V.O.
  2. De deelnemende landen zullen geen hogere verplichtingen op zich nemen dan wordt overeengekomen in het kader van de N.A.V.O., terwijl de contributies van de zes landen zodanig moeten worden bepaald, dat met inachtneming van ieders draagkracht een gelijkwaardige bijdrage wordt geleverd voor de totstandkoming van het Defensie apparaat.
  3. Buitenlandse hulp, verleend in andere vorm dan die van militaire goederen, blijft buiten de Europese Defensie Gemeenschap.
  4. De organen van de Europese Defensie Gemeenschap zullen bestaan uit:
    - a. een Commissariaat, waarvan de leden door de Regeringen worden benoemd, maar geen vertegenwoordigers van die Regeringen zijn, en dat als uitvoerend orgaan zal optreden met zelfstandige bevoegdheden op bepaalde terreinen;
    - b. een Raad van Ministers, waarin elke Regering vertegenwoordigd zal zijn; deze zal richtlijnen aan het Commissariaat geven en daarop controle uitoefenen;
    - c. een Assemblée, zoals deze ook bestaan zal in de Gemeenschap voor Kolen en Staal; deze zal onder meer de bevoegdheid krijgen het Commissariaat ter verantwoording te roepen;
    - d. een Hof, dat zal toezien op uitleg en uitvoering van het Verdrag en toepassing van het recht.
  5. Na een korte overgangperiode zal er een budget-commun worden opgesteld, dat de unanieme goedkeuring van de Raad van Ministers en de instemming van de nationale Parlementen behoeft.
- Over de uitvoering van het budget en het bewapeningsprogramma zullen regelingen moeten worden overeengekomen, die waarborgen, dat geen vitale economische of financiële belangen der deelnemende landen kunnen worden geschaad.
6. De militair-technische problemen zullen in overleg met de N.A.V.O;-organen worden behandeld.

Hieronder volgt thans een overzicht van de uiteindelijke resultaten der onderhandelingen ten aanzien van de punten, welke in genoemde mededeling der Commissie van Buitenlandse Zaken, in de Regeringsverklaring en de daaropvolgende debatten in het bijzonder de aandacht hebben gehad.

Sinds de Regeringsverklaring van 7 Februari is de integratie van de Europese Defensie Gemeenschap in de N.A.V.O. in verschillende bepalingen nader uitgewerkt. De voornaamste problemen in dit verband zijn de *casus foederus* en de *organisatorische relaties* tussen de beide organisaties.

Zoals reeds in de Regeringsverklaring werd uiteengezet, is een logisch uitvloeisel van de fusie van de strijdkrachten der zes deelnemende landen in een Europese strijdmacht, dat deze strijdmacht ook in beweging moet komen, indien een van de zes landen zal worden aangevallen. Immers, de deelnemende landen verplichten zich om — behoudens hier niet ter zake dienende uitzonderingen — geen nationale strijdkrachten te zullen vormen of onderhouden.

Daarmede snijden deze landen voor zich de mogelijkheid af om een nationaal apparaat te behouden of te creëren, dat zelfstandig hun territorium kan verdedigen tegen een aanval van buiten. Een dergelijke verplichting is uiteraard slechts aanvaardbaar met de garantie, dat deze verdediging van het eigen grondgebied op andere wijze zal plaats vinden. Dienovereenkomstig is in het Verdrag bepaald, dat de Europese strijdmacht „automatisch” optreedt, zodra een van de deelnemende landen wordt aangevallen.

Hoezeer derhalve een automatische bijstandsclausule een logisch uitvloeisel is van de fusie der nationale strijdkrachten, is anderzijds uit politiek oogpunt een dergelijk automatisme binnen de beperkte kring van de aan de Europese Defensie Gemeenschap deelnemende landen niet zonder bezwaren, indien en voor zover daardoor de mogelijkheid zou worden geopend, dat de Europese strijdmacht als zodanig zelfstandig en alleen in een oorlog gewikkeld zou raken. Van Nederlandse zijde is er dan ook op aangedrongen, dat bij deze automatische garantie ook Engeland zou worden betrokken. Het stemt tot verheugenis, dat de Britse Regering bereid is geweest op deze wijze uitdrukking te geven aan de solidariteit tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Defensie Gemeenschap. In een afzonderlijk verdrag tussen de leden der Europese Defensie Gemeenschap enerzijds en het Verenigd Koninkrijk anderzijds wordt een wederzijdse automatische bijstandsgarantie in geval van een aanval gegeven. Deze garantie is voor wat het Verenigd Koninkrijk betreft geldig, zolang het lid van de N.A.V.O. is.

In wezen komt dit er op neer, dat de verplichtingen tot onmiddellijke en algehele bijstand, welke Frankrijk, Engeland en de Beneluxlanden onderling aanvaardden bij het Verdrag van Brussel, thans ook tot Duitsland en Italië wordt uitgestrekt.

Naast de verdediging van het eigen grondgebied heeft de nationale strijdmacht van vijf van de zes aan de Europese Defensie Gemeenschap deelnemende Mogendheden krachtens het Noord-Atlantisch Verdrag de verplichting bijstand te verlenen aan de andere leden van N.A.V.O. in geval van een aanval op deze leden. Bij het fusionneren van de strijdkrachten der zes deelnemende landen dient deze verplichting te worden overgenomen door de Europese strijdmacht in haar geheel. Daartegenover zijn de verplichtingen, welke uit hoofde van het Noord-Atlantisch Verdrag op de daaraan deelnemende landen rust in geval van een aanval op een der deelnemende landen of zijn strijdmacht, uitgebreid in diere voege, dat eveneens bijstand zal worden verleend bij een aanval tegen een lid of de strijdmacht der Europese Defensie Gemeenschap. Een en ander is neergelegd in twee additionele protocollen, waarvan het een aan het E.D.G.-Verdrag is toegevoegd en bepaalt, dat dezelfde verplichtingen, die volgens het Noord-Atlantische Verdrag op daaraan deelnemende Staten rusten, thans door de aan de Europese Defensie Gemeenschap deelnemende Staten met belrekking tot hen zelf en tot de Europese strijdmacht worden aanvaard; voorts is een additioneel Protocol toegevoegd aan het Noord-Atlantisch Verdrag, waarin de partijen bij dat Verdrag overeenkomstige verplichtingen op zich nemen ten aanzien van de Staten en strijdkrachten der Europese Defensie Gemeenschap.

Zoals ook reeds werd uiteengezet in de Regeringsverklaring van 7 Februari gaven de organisatorische relaties tussen de N.A.V.O. en de Europese Defensie Gemeenschap aanleiding tot bijzondere problemen, omdat nog geen stappen konden worden genomen om Duitsland tot lid van de N.A.V.O. te maken. In de Regeringsverklaring heeft ondergetekende tevens melding gemaakt van zijn voorstel om onder bepaalde omstandigheden gecombineerde vergaderingen van de Atlantische Raad en van de Raad van Ministers der Europese Defensie Gemeenschap te beleggen. Dit voorstel heeft het onderwerp uitgemaakt van een bespreking in het kader van de N.A.V.O. en op basis daarvan is in de vergadering van de Atlantische Raad te Lissabon een resolutie aangenomen, waarin wordt voorzien in een nauwe samenwerking op verschillende

niveaux tussen de beide organisaties. In de eerste plaats is gedacht aan wederzijds overleg tussen de Atlantische Raad en de Raad van Ministers van de Europese Defensie Gemeenschap. Dit overleg kan de vorm aannemen van gemeenschappelijke vergaderingen van deze beide Raden. Zulke vergaderingen zullen plaats hebben telkens wanneer de meerderheid van de leden van één van beide Raden van oordeel is, dat zulks gewenst is voor behandeling van aangelegenheden, die de gemeenschappelijke doeleinden der beide organisaties raken. Voorts zal een dergelijke gemeenschappelijke vergadering op verzoek van één van de leden van één van beide organisaties worden bijeengeroepen, wanneer er een bedreiging is van territoriale onschendbaarheid, de politieke onafhankelijkheid of de veiligheid van een van de leden, alsmede wanneer het voortbestaan of de eenheid van de N.A.V.O. of de Europese Defensie Gemeenschap wordt bedreigd. Naast deze samenwerking op het niveau van de Raad van Ministers wordt voorzien in een uitwisseling van gegevens en een permanent contact tussen het personeel van de diensten van het Commissariaat der Europese Defensie Gemeenschap en dat van de diensten der civiele organen van de N.A.V.O. Tenslotte is bepaald, dat zodra de Europese strijdmacht onder het commando van de bevoegde N.A.V.O.-bevelhebber is geplaatst, officieren van de Europese strijdmacht zullen worden opgenomen in de diverse hoofdkwartieren van deze opperbevelhebber.

Bij deze resolutie zijn de relaties voor wat betreft de N.A.V.O. vastgelegd; gelijklopende bepalingen zijn opgenomen in een additioneel Protocol bij het E.D.G.-Verdrag. In het Verdrag zelf is voorts bepaald, dat de Raad van Ministers van de Europese Defensie Gemeenschap bij gewone meerderheid een gemeenschappelijke vergadering kan verzoeken en dat de in een dergelijke vergadering met unanimiteit genomen besluiten de instellingen van de Europese Defensie Gemeenschap rechtstreeks binden.

Ingevolge het E.D.G.-Verdrag staan de Europese strijdkrachten ter beschikking van de bevoegde N.A.V.O.-bevelhebbers, zodra zij in staat zijn om te worden ingezet. Het desbetreffende artikel van het Verdrag geeft de bevoegdheden van de N.A.V.O.-bevelhebber t.a.v. deze Europese strijdkrachten weer, onder verwijzing naar het aan de betrokken N.A.V.O.-bevelhebbers verleende mandaat. Hieruit vloeit voort, dat de *operationele* bevoegdheden t.a.v. alle Europese strijdkrachten — met uitzondering van de strijdkrachten, bestemd voor de territoriale verdediging, waarover hieronder nader — door de N.A.V.O.-bevelhebbers worden uitgeoefend, en wel overeenkomstig de regeling, die in N.A.V.O.-verband geldt. Deze regeling houdt onder meer in, dat de N.A.V.O.-bevelhebbers hun taak uitoefenen met inachtneming van de strategische leiding van de „Standing Group”, welke op haar beurt van de Noord-Atlantische Raad de politieke richtlijnen ontvangt, welke aan de strategische plannen ten grondslag moeten liggen.

Op deze wijze is, naar het voorkomt, op afdoende wijze verzekerd, dat in politiek en militair opzicht de Europese Defensie Gemeenschap is geïntegreerd in de N.A.V.O.

Ook t.a.v. andere onderwerpen is in het E.D.G.-Verdrag een nauwe band met de N.A.V.O. gelegd. Zo is bij voorbeeld ten aanzien van standaardisatie van de bewapening bepaald, dat deze in samenwerking met de bevoegde N.A.V.O.-instanties geschiedt. Ten aanzien van de financiële onderwerpen zal hieronder nader worden teruggekomen op het verband met de N.A.V.O.-procedure.

In dit verband moge met een enkel woord worden ingegaan op de regeling ten aanzien van de *stationnering* van de Europese strijdmacht.

Binnen het territorium in Europa van de deelnemende Staten zal de dislocatie van de Europese strijdmacht worden bepaald door het Commissariaat, overeenkomstig de recommandaties van de bevoegde N.A.V.O.-bevelhebber. Van deze recommandaties kan slechts worden afgeweken bij unaniem besluit van de Raad van Ministers.

De nakoming van de N.A.V.O.-verplichtingen kan het onder de omstandigheden noodzakelijk maken, dat Europese strijdkrachten buiten het Europees territorium van de deelnemende landen worden gestationeerd. Hierbij valt een onderscheid te maken tussen stationnering in de zone, bedoeld in het Noord-Atlantisch Verdrag enerzijds, en stationnering daarbuiten anderzijds. Het E.D.G.-Verdrag schrijft voor, dat in beide gevallen een beslissing van de Raad van Ministers bij unanimiteit, alsmede de instemming van de bevoegde N.A.V.O.-bevelhebber zijn vereist.

Voor wat stationnering binnen de Noord-Atlantische zone betreft, is een dergelijk besluit voldoende; t.a.v. de stationnering buiten deze zone is in het Verdrag bovendien voorafgaande consultatie met de Noord-Atlantische Raad voorgeschreven, alsmede, voor zover zulks ingevolge de nationale grondwettelijke bepalingen is vereist, instemming van het nationale Parlement. De meerdere waarborgen, die in dit laatste geval worden geëist, vinden hun rechtvaardiging in de omstandigheid, dat bij een aanval op de aldus buiten de Atlantische zone gestationeerde strijdkrachten geen verplichting tot bijstand voor de andere, aan de N.A.V.O. deelnemende landen bestaat, zodat voorkomen moet worden, dat een land tegen zijn uitdrukkelijke wil in een dergelijk conflict gewikkeld wordt.

Een bijzondere regeling is getroffen voor de *scholen, opleidingscentra* en andere inrichtingen van de Gemeenschap. Het is gewenst gebleken om dergelijke inrichtingen te kunnen plaatsen in Noord-Afrika, en wel ook in dat gedeelte, dat niet door de garantie van het Noord-Atlantisch Verdrag wordt gedekt. Het Verdrag bepaalt, dat plaatsing van deze inrichtingen in voornoemd gebied bij unanimitéit door de Raad van Ministers kan worden toegestaan.

In verband met de verhouding tot de N.A.V.O. is in de Regeringsverklaring reeds ingegaan op het probleem van de *duur van het Verdrag*. Ondergetekende heeft toen in herinnering gebracht, dat het Noord-Atlantisch Verdrag de mogelijkheid voorziet van uittreding, nadat het Verdrag gedurende twintig jaar van kracht is geweest, en daarbij het volgende opgemerkt:

„Het gevolg hiervan kan zijn, dat op dat moment, door de uittreding van één of meer leden, de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie zal ophouden te bestaan. De Europese Defensie Gemeenschap echter zou op voorstel van enkele der partners worden gesticht voor de duur van 50 jaar. In dat geval zou de vraag zich voordoen wat er zou dienen te geschieden, wanneer de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie vóór die tijd zou ophouden te bestaan. De meest logische oplossing zou zijn om de duur van de beide Verdragen met elkaar te doen samenvallen. Er zijn evenwel ook nog andere oplossingen van dit vraagstuk mogelijk, waaromtrent op dit ogenblik door de Conferentie nog wordt onderhandeld.”

Deze aangelegenheid is sindsdien uitvoerig op de Conferentie en in de laatste Ministersbijeenkomst te Parijs en Straatsburg besproken. Daarbij bleek, dat delegaties van de grote Mogendheden bijzondere prijs stellen op een geldigheidsduur van 50 jaar voor het E.D.G.-Verdrag. Daarvoor werd een beroep gedaan op het precedent van het Schuman-Plan en de nadruk gelegd op het element van blijvende Europese integratie, dat in de Europese Defensie Gemeenschap tot uitdrukking komt. Om deze redenen hadden genoemde delegaties overwegende bezwaren tegen een beperking van de duur van het E.D.G.-Verdrag tot de tegenwoordige duur van het Noord-Atlantisch Verdrag. Anderzijds werd erkend, dat een eventueel buiten werking treden van het Noord-Atlantisch Verdrag een geheel nieuwe situatie voor de Europese Defensie Gemeenschap zou creëren, welke bij het voortbestaan van de Europese Defensie Gemeenschap ingrijpende nieuwe voorzieningen zou eisen. Het beginsel van nauwe samenwerking tussen de beide organisaties, die elkaar completeren, werd door niemand bestreden. Op deze basis is het tenslotte mogelijk gebleken tot een overeenstemming te komen. In de eerste plaats is thans in het Verdrag vastgelegd, dat bij een eventuele beëindiging van het Noord-Atlantisch Verdrag of bij een essentiële verandering van de groep van leden der N.A.V.O. een nieuwe situatie ontstaat, welke aanleiding geeft tot een gezamenlijk onderzoek van de aan de Europese Defensie Gemeenschap deelnemende landen.

Het zal dan van de omstandigheden afhangen welke maatregelen zullen dienen te worden getroffen. Het spreekt vanzelf, dat daarover overeenstemming zal moeten bestaan tussen de deelnemende landen, omdat anders het E.D.G.-Verdrag voor een goed deel zijn inhoud en betekenis zou verliezen. Voorts heeft de Ministerconferentie erkend, dat het beginsel van integratie van de Europese Defensie Gemeenschap in het kader van de N.A.V.O. zo essentieel is, dat het gewenst is de duur van het Atlantisch Verdrag aan die van de Europese Defensie Gemeenschap aan te passen; de Regeringen van de deelnemende staten, welke tevens lid zijn van de N.A.V.O., hebben dienovereenkomstig de verplichting op zich genomen daartoe de nodige initiatieven te nemen. Een en ander is neergelegd in een door zes Ministers van Buitenlandse Zaken getekende gemeenschappelijke verklaring. Het behoeft geen betoog, dat Nederland grote betekenis hecht aan een spoedige verwezenlijking van de doelstellingen van deze verklaring en alle daartoe geëigende

initiatieven zal nemen.

Ook op financieel terrein is volledig rekening gehouden met de noodzaak van een nauwe verbinding met hetgeen ter zake in N.A.V.O.-verband geschiedt.

Allereerst is in het Verdrag aan de organen van de Gemeenschap een verplichting opgelegd om bij het voorbereiden en uitvoeren van het gemeenschappelijk budget rekening, te houden met de verplichtingen der deelnemende landen tegenover de N.A.V.O. Voorts is bepaald, dat de vaststelling van de contributies der deelnemende Staten geschiedt volgens de procedure, welke in N.A.V.O.-verband geldt. De mogelijkheid is geopend, dat in het kader van de Europese Defensie Gemeenschap een zelfstandige regeling voor de verdeling van de lasten wordt gemaakt. Een dergelijke formule zal echter de instemming van alle deelnemende Regeringen moeten hebben en rekening moeten houden met de financiële, economische en sociale mogelijkheden van de deelnemende Staten.

Een bijzonder probleem vormt de bijdrage van Duitsland aan de Europese Defensie Gemeenschap, aangezien Duitsland geen lid is van de N.A.V.O. en voorts de totale Duitse defensiebijdrage vooralsnog niet geheel ten goede komt aan de Europese Defensie Gemeenschap, doch ten dele bestemd is voor de betaling van de stationeringskosten der in Duitsland gelegerde geallieerde troepen. De regeling van de hieruit voortvloeiende kwesties is in de eerste plaats vervat in de financiële overeenkomst tussen Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten enerzijds en Duitsland anderzijds, welke een onderdeel vormt van verdragen tot opheffing van het bezettingsstatuut. Deze financiële overeenkomst legt aan Duitsland de verplichting op tot het betalen van defensiebijdragen analoog aan die van de andere landen; de procedure van vaststelling zal zijn overeenkomstig die, welke in de N.A.V.O. wordt gevolgd. Voor de verdeling van deze defensiebijdragen over de beide posten, stationeringskosten en contributie aan de Europese Defensie Gemeenschap, zijn voor de periode tot 30 Juni 1953 bepaalde bedragen vastgesteld. Daarna zal over deze verdeling worden onderhandeld tussen Duitsland, de Europese Defensie Gemeenschap en de Mogendheden, welke geen lid zijn van de Europese Defensie Gemeenschap en welke troepen in Duitsland gestationeerd hebben. In aansluiting hierop is in het financiële protocol van het E.D.G.-Verdrag bepaald, dat deze onderhandelingen voor wat betreft de Gemeenschap door de Raad van Ministers worden gevoerd. Bij unanimitieit kan de Raad deze bevoegdheid delegeren aan het Commissariaat, doch alle beslissingen, welke in verband met deze onderhandelingen moeten worden genomen, worden door de Raad bij eenstemmigheid genomen. Aldus is verzekerd, dat deze uiterst belangrijke vraagstukken in overleg met en met instemming van alle betrokken Staten worden behandeld en beslist.

Ook ten aanzien van de *buitenlandse hulp* aan de Europese Defensie Gemeenschap is tenslotte een bevredigende regeling tot stand gekomen. De buitenlandse hulp, in materieel of in geld, wordt door de Raad van Ministers met eenvoudige meerderheid aanvaard. Het Commissariaat behandelt alle vraagstukken betreffende de buitenlandse hulp en administreert de hulp in materieel, welke de deelnemende landen of de Gemeenschap mochten ontvangen en bestemd is voor de opbouw van de Europese strijdkrachten. Hoewel voor de aanvaarding een eenvoudige meerderheid van de Raad van Ministers voldoende is, behoeft de verdeling van financiële hulp, wanneer zij in dollars wordt verstrekt, volgens de bepalingen van het Protocole Financier eenstemmige goedkeuring. Op deze wijze is gewaarborgd, dat bij verdeling van dollarhulp met de Nederlandse belangen ter zake zal worden rekening gehouden. Indien de Raad van Ministers dit eenstemmig beslist, kan de Gemeenschap hulp verlenen aan derde landen, welke dezelfde doelstellingen nastreven. De Raad van Ministers kan met 2/3 meerderheid aan het Commissariaat algemene richtlijnen geven, welke bedoeld zijn te verhinderen, dat door de behandeling door het Commissariaat van de vraagstukken met betrekking tot de buitenlandse hulp de economische, financiële en sociale stabiliteit van één of meer deelnemende landen in gevaar wordt gebracht.

De institutionele opzet van de Europese Defensie Gemeenschap en de bijzondere vereisten, welke daaraan in het prefederale tijdvak dienen te worden gesteld, zijn reeds besproken in de Regeringsverklaring van 7 Februari. Op deze plaats moge slechts worden ingegaan op het vraagstuk van de stemmenweging in de Raad van Ministers. In de Regeringsverklaring kon reeds worden medegedeeld, dat overeenstemming bestond over een systeem van stemmenweging. Volgens dit systeem heeft ieder land één stem in de Raad en worden bij staking van stemmen — ingeval voor een besluit de gewone meerderheid van stemmen is vereist —,

alsmede wanneer een meerderheid van 2/3 is voorgeschreven, de stemmen gewogen in dier voege, dat het besluit tot stand komt, indien de landen, die vóórstemmen, ten minste 2/3 van de totale contributie, in mankracht en financieel, aan de Europese Defensie Gemeenschap inbrengen. Dit systeem is in de uiteindelijke tekst gehandhaafd; het is echter op twee punten verfijnd. In de eerste plaats is voorkomen, dat de weging van stemmen kan leiden tot het toekennen van een vetorecht aan één land. Het is immers mogelijk, dat één land meer dan 1/3 van de totale contributie bijdraagt; in dat geval zou een besluit, waarvoor een meerderheid van 2/3 is vereist, niet zonder de medewerking van dat land tot stand kunnen komen. Ten einde deze consequentie te vermijden, is bepaald, dat — onafhankelijk van de bijdrage der betrokken Staten — een besluit, waarvoor een gequalificeerde meerderheid is vereist, tot stand komt, indien vijf van de zes vertegenwoordigers in de Raad van Ministers vóórstemmen.

Voorts is een bijzondere voorziening getroffen voor de periode van opbouw van het eerste echelon der Europese strijdkrachten. In verschillende opzichten is de effectieve bijdrage van de deelnemende Staten, zowel voor wat betreft de strijdkrachten als ten aanzien van de financiën, in deze periode geen zuivere maatstaf voor de stemmen weging. Derhalve is voor deze periode een forfaitaire regeling getroffen, volgens welke bij de berekening van de stemmenweging de bijdragen van de verschillende Staten geacht zullen worden in de volgende verhouding te staan: Frankrijk 3, Duitsland 3, Italië 3, Nederland 2, België 2, Luxemburg 1. Bij staking van stemmen zal de groep van landen, die te zamen ten minste 9/14 van de totale contributie volgens deze verhoudingscijfers vertegenwoordigt, de doorslag geven.

Tenslotte moge hier nog de aandacht worden gevraagd voor enkele punten van *militaire aard*.

Bij de debatten over de Regeringsverklaring van 7 Februari is door verschillende sprekers de vraag gesteld hoe de territoriale verdediging zal worden verzekerd en of de nationale autoriteiten de beschikking blijven behouden over voldoende strijdkrachten om zo nodig de binnenlandse orde te handhaven.

Volgens de uiteindelijke tekst van het Verdrag zullen ook de strijdkrachten, welke bestemd zijn voor de territoriale verdediging, een Europees statuut hebben. Zij zullen echter nationaal homogeen zijn samengesteld. Evenmin als ten aanzien van de operationele strijdkrachten sluit dit statuut in, dat over de inzet en het gebruik van deze troepen door Europese autoriteiten zou worden beslist, hierboven werd reeds ten aanzien van de operationele strijdkrachten gesteld, dat deze overeenkomstig de bepalingen van het Verdrag ter beschikking staan van de bevoegde N.A.V.O.-bevelhebbers. Ten aanzien van de territoriale verdediging is bepaald, dat het commando en het gebruik berusten bij de autoriteiten, welke daartoe in de N.A.V.O.-verbaad gesloten overeenkomsten zijn aangewezen. De hierbedoelde overeenkomsten geven een verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de verschillende zones tussen de N.A.V.O.-bevelhebbers en de nationale autoriteiten.

De Europese strijdmacht heeft als zodanig niet tot taak de binnenlandse orde in de deelnemende landen te handhaven. Echter kan in geval van binnenlandse ordeverstoringen of dreiging daarvan het door een land ter beschikking gestelde nationale contingent voor zover nodig wederom gesteld worden onder de bevelen van de nationale autoriteiten, ten einde voor de handhaving van de binnenlandse orde en rust te worden ingezet. Deze strijdkrachten verliezen daardoor niet het Europese karakter. De terbeschikkingstelling van de nationale autoriteiten geschiedt in dit geval op verzoek van het betrokken land; het Commissariaat is verplicht aan dit verzoek te voldoen.

In dit verband dient nog te worden vermeld, dat in twee andere gevallen terugtrekking van nationale contingenten is voorzien. In de eerste plaats in gevallen van een ernstige crisis in enig niet Europees gebiedsdeel, voor de verdediging waarvan een deelnemende Staat verantwoordelijk is. Voor Nederland zou hier dus gedacht kunnen worden aan Suriname, de Nederlandse Antillen en Nieuw-Guinea. Ook in dit geval is het Commissariaat verplicht het nationale contingent terug te brengen onder de verantwoordelijkheid van de nationale autoriteiten, indien deze zulks verzoeken. Hier verliezen echter de betrokken strijdkrachten wel tijdelijk haar Europees karakter. Voorts is in deze gevallen de medewerking van de N.A.V.O.-bevelhebber vereist, aangezien door een dergelijke terugtrekking uiteraard het potentieel van de Europese Gemeenschap, dat in beginsel dient voor de verdediging van de Europese gebiedsdelen der deelnemende Staten, wordt verminderd. Het tweede geval staat in verband met eventuele toekomstige internationale missies, die aan een

der deelnemende Staten zouden worden opgedragen. De procedure is hier op dezelfde wijze geregeld als in het zo juist besproken geval, met dien verstande, dat het Commissariaat hier niet zonder meer verplicht is op verzoek van de deelnemende Staten het nationale contingent aan deze Staat ter beschikking te stellen, doch daartoe de instemming van de Raad van Ministers, besluitende met een 2/3 meerderheid, is vereist.

De *benoeming van officieren* in een geïntegreerde strijdmacht, zoals deze door het E.D.G.-Verdrag in het leven zal worden geroepen, levert een bijzonder probleem op in verband met de omstandigheid, dat in de constitutie van sommige deelnemende landen, waaronder met name Nederland, het recht tot benoeming van de officieren behoort tot de prerogatieven van het Staatshoofd, terwijl anderzijds in de federale republiek Duitsland constitutioneel geen ter zake bevoegde nationale autoriteit bestaat. Na langdurige besprekingen is tenslotte in het E.D.G.-Verdrag een regeling neergelegd, krachtens welke de benoeming van bevelhebbers boven de rang van commandant van een nationaal homogene basiseenheid geschiedt door het Commissariaat onder eenstemmige goedkeuring van de Raad van Ministers. Voor de benoeming tot officier en voor de benoeming van officieren in Europese functies met de daaraan verbonden rangen is aan de deelnemende Staten de keuze gelaten tussen twee systemen: òf wel benoeming door de bevoegde nationale autoriteiten op voorstel van het Commissariaat, òf wel benoeming door het Commissariaat op voorstel van de hiërarchisch betrokken commandanten en na overleg met de nationale autoriteiten. Nederland zal derhalve in verband met de geldende grondwettelijke bepalingen te gelegener tijd voor het eerste systeem dienen te opteren.

De fusie van de nationale strijdmachten in één Europese strijdmacht brengt mede, dat de rechtspositie van de leden van deze strijdmacht uniform zal moeten worden geregeld. Dit beginsel is in verschillende bepalingen van het Verdrag en van de aangehechte protocollen nader uitgewerkt. Zo is voorzien in uniforme regels over de recrutering, de bevordering en de discipline. Voorts zal een gemeenschappelijke wetgeving met betrekking tot het militaire strafrecht worden uitgewerkt. In dit kader is ook gestreefd naar een uniforme Europese regeling van de bezoldiging en de pensioenen der leden van de Europese strijdmacht. De grote dispariteit tussen de bestaande nationale regelingen ter zake heeft het echter onmogelijk gemaakt reeds thans tot een volledige unificatie te komen. Men heeft derhalve volstaan met het stellen van de beginselen en de nadere uitwerking daarvan overgelaten aan een latere regeling, bij unanimitieit door de Raad van Ministers goed te keuren. Zolang deze regeling niet is tot stand gekomen, zullen de nationale regelingen voor de contingenten van ieder land blijven gelden. Het is hier niet de plaats om in te gaan op de details van deze ingewikkelde materie. Volstaan moge derhalve worden met de opmerking, dat om voor de hand liggende redenen ten aanzien van de pensioenen een minder ver gaande unificatie wordt voorzien dan ten aanzien van de soldijen.

Hoewel vanzelfsprekend ook van Nederlandse zijde in de loop der onderhandelingen concessies moesten worden gedaan, zal aan de Staten-Generaal uit het voorgaande zijn gebleken, dat de Nederlandse wensen voor het grootste gedeelte konden worden verwezenlijkt. In de structuur van de Europese Defensie Gemeenschap zijn over het algemeen de lijnen gevolgd, welke in de mededeling der Commissie voor Buitenlandse Zaken van 11 Januari jl. en in mijn verklaring van 7 Februari jl. reeds konden worden uitgestippeld. In aanmerking genomen praemissen, waarvan bij het ontwerpen van het Verdrag moest worden uitgegaan, en alle voorzienbare consequenties, waarmede rekening diende te worden gehouden, kan worden geconcludeerd, dat over het geheel genomen de oplossing niet veel anders of beter had kunnen zijn.

In deze conclusie ligt echter tevens de erkenning besloten, dat de in het begin dezer Nota gereleveerde bezwaren, welke uit het voortijdig karakter dezer integratie voortvloeien, niet zijn vervallen, doch alleen zo goed mogelijk zijn ondervangen. Op den duur zal hiermede echter niet kunnen worden volstaan. Zoals gezegd, draagt integratie van strijdkrachten een zo ingrijpend karakter, dat deze maatregel eigenlijk eerst goed mogelijk is nadat reeds ver gaande integratie van andere belangen over een breed terrein tot stand is gekomen. Zolang deze grondslag ontbreekt, blijft de situatie onbevredigend en moeilijk te regelen. De ontworpen constructie vertoont hiervan de sporen. Aan de souvereiniteit der Staten wordt het gezag over het defensie-apparaat onttrokken, doch aangezien het algemeen politiek beleid niet is geïntegreerd, ontbreekt een supranationale autoriteit, aan welke de bevoegdheid tot beschikking over de geïntegreerde strijdkrachten kan worden opgedragen. Hiervoren is uiteengezet, op welke wijze in deze leemte zo goed mogelijk is voorzien.

Voor de financiering van de gedationaliseerde strijdkrachten dient de Gemeenschap over eigen geldmiddelen te kunnen beschikken, doch aan de soevereine Staten moet de beslissing omtrent de hoogte van de door hen te leveren bijdrage worden voorbehouden, met het oog op de belangrijke consequenties, welke daaraan zijn verbonden voor het onder nationale verantwoordelijkheid gebleven beleid op financieel, economisch en sociaal terrein.

Uitrusting en onderhoud der strijdkrachten behoren tot de specifieke taak van de Gemeenschap. Doch ook productie en aanschaffing van de daarvoor benodigde goederen kunnen zodanige gevolgen hebben voor de binnenlandse economie, welke onder verantwoordelijkheid der soevereine Regeringen blijft berusten, dat aan die Regeringen een bepaalde mate van zeggenschap moet worden toegekend. Op tal van andere punten moet logische regeling van de taak en bevoegdheden der Gemeenschap wijken voor de noodzaak om niet geïntegreerde belangen te ontzien.

In de Regeringsverklaring van 7 Februari jl. is dan ook gesteld, dat de Regering zich er van bewust is, dat aanvaarding van een integratie der strijdkrachten, welke niet meer een zuiver functionele integratie is, doch een mengvorm tussen een federale structuur en een organisatie van soevereine Staten, uiteindelijk moet leiden tot een algehele integratie in federatieve vorm. Alleen op deze wijze zouden de overgeslagen etappen der functionele integratie kunnen worden ingehaald.

Zolang echter de z.g. prefederale periode duurt, zijn waarborgen ter bescherming van de niet geïntegreerde belangen onmisbaar, te meer omdat in dit stadium nog geen controle van een supranationaal en rechtstreeks gekozen Parlement bestaat. In dit licht bezien, stemt het tot voldoening, dat deze waarborgen in ruime mate zijn verkregen. Zonder te ver gaande beperking van de bewegingsvrijheid, welke ter verzekering van een vlotte afdoening van zaken aan het supranationale Commissariaat dient te worden gelaten, is t.a.v. de onderwerpen, welke voor de individuele leden-Staten van principieel belang zijn, aan de Raad van Ministers de bevoegdheid voorbehouden om regelend op te treden. Daarbij is mede voorzien, dat volgens de constitutionele regels der betrokken landen de nationale Parlementen omtrent bepaalde onderwerpen dienen te worden geraadpleegd. Voor zover het zaken betreft, welke vitale nationale belangen raken, is unanimitieit voorgeschreven voor de door de Raad van Ministers te nemen beslissingen. Het spreekt vanzelf, dat aan dit vereiste van unanimitieit niet de betekenis mag worden gehecht, dat volledige bevrediging van nationale wensen wordt gewaarborgd, noch ook dat daarin a priori een middel mag worden gezien om een veto te kunnen uitspreken over regelingen, welke niet geheel met nationale belangen stroken. Zoals de ervaring in de O.E.E.C. heeft geleerd, betekent de unanimitieitsregel, te goeder trouw toegepast, dat gezamenlijk naar een voor allen aanvaardbaar compromis van belangen moet worden gezocht.

De hiervoor bedoelde gedachtengang omtrent de verdere ontwikkeling der Gemeenschap is ook tot uitdrukking gebracht in het Verdrag. Blijkens artikel 8 draagt de in het Verdrag vastgelegde organisatievorm een voorlopig karakter en is zij bestemd om te zijner tijd te worden vervangen door een nieuwe organisatie, welke het gevolg zal zijn van de opbouw van een federale of confederale structuur. In artikel 38 is aan de Assemblee de taak opgedragen om de nieuwe organisatievorm te ontwerpen, welke in het bijzonder moet omvatten een op democratische basis gekozen Assemblee, zulks met inachtneming van het beginsel, dat de nieuwe structuur een van de elementen van de toekomstige federale of confederale Europese organisatie moet kunnen vormen. Deze federale structuur zou gebaseerd moeten zijn op het beginsel van een scheiding der machten en moeten voorzien in een twee-Kamer-stelsel. Bij de uitvoering van deze taak zal de Assemblee uiteraard ook dienen te bestuderen op welke wijze de verschillende organisaties van Europese samenwerking, welke reeds bestaan of zullen worden gecreëerd in het kader van de federale of confederale structuur kunnen worden gecoördineerd. Een belangrijk element in deze regeling is, dat deze werkzaamheden eerst kunnen worden aangevangen, nadat de Assemblee van de Europese Defensie Gemeenschap is opgetreden. Aangezien de ratificatie van het Verdrag enige tijd in beslag zal nemen, wordt aldus aan de Regeringen gelegenheid gegeven om ook voor zich zelf een oordeel te vormen over deze vraagstukken. Gelijk vermeld in het perscommuniqué betreffende de Ministersconferentie, die van 27 tot 30 December te Parijs is gehouden, hebben de Ministers dan ook overeenkomstig een dezerzijds voorstel besloten gezamenlijk de nodige maatregelen te nemen om de uitwerking van de door de Assemblee te bestuderen projecten te vergemakkelijken.

Tijdens de belangwekkende discussies, welke in de laatste zitting van de Assemblee van de Raad van Europa aan het Verdrag betreffende de Europese Defensie Gemeenschap zijn gewijd, heeft de verdere ontwikkeling van de structuur dezer gemeenschap eveneens speciale belangstelling getrokken. De voornaamste conclusies, waartoe de beraadslagingen hebben geleid, zijn vervat in de twee hieronder nader te omschrijven resoluties.

Vooreerst heeft de Assemblee in een resolutie (no. 12) instemming betuigd met de instelling van de Europese Defensie Gemeenschap en daarbij waarborgen aanbevolen ter verzekering van de bestendigheid en de verdere ontwikkeling van deze Gemeenschap. Van de aanbevolen waarborgen is in het bijzonder van belang de instelling van een politieke Autoriteit over de Europese Defensie Gemeenschap, aan welke Autoriteit bevoegdheden zouden moeten worden toegekend, welke strikt beperkt zouden blijven tot de doeleinden van het Verdrag, doch niettemin reëel zouden moeten zijn.

Aan de bespreking van het onderwerpelijke vraagstuk werd bijzonder relif verleend door de in dezelfde zitting behandelde voorstellen van Minister Eden. Deze voorstellen beogen om de ontwikkeling van de Europese Gemeenschap te doen geschieden binnen het kader van de Raad van Europa. Tot dit doel wordt voorgesteld een organieke band te leggen tussen de Raad van Europa en de doelgemeenschappen, in dier voege, dat het Comité van Ministers en de consultatieve Assemblee van de Raad van Europa zullen kunnen fungeren als de ministeriële en parlementaire organen van de doelgemeenschappen. Hierdoor zou de mogelijkheid worden geopend om de leden-Staten van de Raad van Europa, welke geen deel uitmaken van de doelgemeenschappen, te betrekken bij de activiteiten dier gemeenschappen, voor zover zij van algemeen Europees belang zijn.

Met de aan deze voorstellen van Minister Eden ten grondslag liggende beginselen hebben het Comité van Ministers en de Assemblee van de Raad van Europa zich verenigd.

De wens om deze voorstellen, waaraan voor de bevordering ener Europese Gemeenschap grote waarde wordt gehecht, zo snel mogelijk te realiseren, heeft mede geleid tot het aannemen van een andere resolutie (no. 14), strekkende tot bespoediging van de procedure voor de politieke vormgeving. Aangezien de clausules in het Verdrag in zake de Europese Defensie Gemeenschap betreffende het ontwerpen van een federale structuur eerst in werking zouden kunnen treden na de ratificatie van dit Verdrag, wordt voorgesteld, dat de betrokken Staten een afzonderlijke overeenkomst aangaan tot het ontwerpen van het statuut van een supranationale politieke gemeenschap, die open zou blijven voor alle leden-Staten van de Raad van Europa en welke bovendien voorzieningen zou inhouden voor de associatie in de politieke gemeenschap van die Staten, welke daarvan geen volledig lid zouden kunnen worden. De taak om dit statuut te ontwerpen zou kunnen worden opgedragen of aan de Assemblee van de Gemeenschap voor Kolen en Staal, welke eerder zal functionneren dan de Assemblee van de Europese Defensie Gemeenschap, of aan de Raad van Europa in een beperkte samenstelling, overeenkomende met die van de Assemblee der Europese Defensie Gemeenschap.

Ten einde te verzekeren, dat deze taak zal worden uitgevoerd binnen het kader van de Raad van Europa, werd voorts verzocht om de leden-Staten van de Raad van Europa, welke geen lid zijn van de doelgemeenschappen, doch bereid zijn tot de politieke gemeenschap toe te treden, te doen deelnemen aan deze werkzaamheden, zomede om de Staten, welke met de politieke gemeenschap wensen te worden geassocieerd, als observers daarbij toe te laten.

Er is dus in wezen op dit ogenblik een drietal beslissingen betreffende de *toekomstige ontwikkeling* van de samenwerking tussen de leden van de Raad van Europa, welke alle beogen te geraken tot een hechtere samenwerking dan op het huidige ogenblik bestaat, doch die nog niet met elkander in harmonie zijn gebracht:

1. Volgens het E.D.G.-Verdrag (art. 38) zal de E.D.G.-Assemblée een studie maken van de nieuwe organisatievorm der Europese Defensie Gemeenschap, in het bijzonder de instelling van een democratisch verkozen Assemblée, welke in de eerste plaats gericht zal zijn op de controle van de organen der Defensie

Gemeenschap, zomede een studie van de federale of confederale structuur van Europa, waarin deze organisatievorm zou passen.

2. Volgens de voorstellen van Minister Eden, die in beginsel als richtsnoer zijn aangenomen, zullen de supranationale doelgemeenschappen der zes Mogendheden zich voor haar organen in de eerste plaats bedienen van de organen van de Raad van Europa, zodat de niet deelnemende landen bij de werkzaamheden kunnen worden betrokken.

3. Volgens de aanbevelingen van de *Assemblée van Straatsburg* zal de studie van een toekomstige federatie niet moeten wachten op de constituering van een *Assemblée* voor de Europese Defensie Gemeenschap, doch moeten worden opgedragen aan de *Assemblée* van de Gemeenschap voor Kolen en Staal of aan de *Assemblée* van de Raad van Europa in dezelfde beperkte samenstelling als voor de *Assemblée* van de Europese Defensie Gemeenschap is gedacht.

In de komende maanden zal derhalve in het overleg tussen de Regeringen en de Parlementen een beslissing moeten worden voorbereid, onder meer in zake de volgende punten:

A. Het *tijdstip*, waarop met de studie in zake een Europese Federatie behoort te worden begonnen, waarbij de keuze bestaat tussen:

- a. een studie, welke onmiddellijk wordt aangevangen in het kader van de Raad van Europa;
- b. een studie, welke de *Assemblée* van het Schuman-Plan zou kunnen aanvangen;
- c. een studie, welke wordt aangevangen, zodra het E.D.G.-Verdrag tot stand is gekomen en de *Assemblée* van de Europese Defensie Gemeenschap in werking is getreden.

B. De *landen*, welke aan de studie voor een Europese politieke autoriteit zullen deelnemen, waarbij beslist moet worden of deze studie geheel zal geschieden binnen het kader van de beperkte zes Mogendheden-*Assemblée* voor Kolen en Staal of van de Europese Defensie Gemeenschap, dan wel of overeenkomstig de aanbevelingen van de *Assemblée* van de Raad van Europa aanstonds mogelijkheden moeten worden geopend om andere Staten, welke niet lid zijn van de doelgemeenschappen, doch wel geïnteresseerd zijn in deelneming aan een politieke gemeenschap, van het begin af aan op voet van gelijkheid aan de studie te laten deelnemen.

C. De *wijze*, waarop de studies zullen moeten worden ondernomen.

In het E.D.G.-Verdrag wordt de taak van de bestudering opgedragen aan de *Assemblée*, aan welke wordt verzocht om de studies te baseren op het beginsel van de scheiding van machten en een twee-Kamer-stelsel voor te stellen. De voorstellen van de *Assemblée* zullen binnen zes maanden aan de Raad van Ministers worden voorgelegd, waarna de Regeringen zich daarover kunnen uitspreken en een definitieve conferentie bijeenroepen. De Raad van Europa heeft een besluit genomen, waarbij wordt voorgesteld reeds aanstonds een ad-hoc-comité op te richten voor de bestudering van de opstelling van een Statuut voor een Europese Politieke Gemeenschap. De vraag zal derhalve tot oplossing moeten worden gebracht of de Regeringen zich moeten beperken tot bijeenroeping van een der hiervoren bedoelde vergaderingen en aan deze de opstelling van een Statuut overlaten, dan wel of zij aan de *Assemblée*, die zich met deze zaken bezig zal houden, van tevoren enige aanbevelingen zullen doen.

D. Deze vraag hangt ten nauwste samen met de noodzakelijke bepaling van de *onderwerpen*, welke door de toekomstige federale politieke structuur van Europa zullen worden bestreken. Op het ogenblik bestaat naast supranationale organen, welke een beperkt terrein en slechts een beperkt aantal Mogendheden omvatten, een aantal andere organisaties voor Europese samenwerking op basis van associatie van soevereine Staten, zoals de O.E.E.C., welke niet zonder meer door een federale autoriteit kunnen worden overkoepeld. Een supranationale autoriteit op politiek terrein kan slechts doeltreffend functioneren, wanneer van tevoren integratie op een groot aantal andere gebieden heeft plaats gevonden. Thans heeft een integratie op defensie terrein plaats gevonden en een integratie op een fundamenteel onderdeel van het economische terrein, nl. ten aanzien van kolen en staal. Enigerlei integratie op het brede verdere terrein van

economische samenwerking heeft niet plaats gevonden. Evenmin bestaat nog integratie op financieel, monetair, verkeers-, landbouw- en sociaal gebied, enz., enz. Ongetwijfeld zal derhalve de vraag rijzen, in hoeverre het wenselijk is over te gaan tot een supranationale politieke autoriteit, zonder dat de bevoegdheden van deze autoriteit zich vooralsnog verder kunnen uitstrekken dan tot een gedeelte van de landen, die leden zijn van de Raad van Europa, en voorts slechts betrekking kunnen hebben op het gedeelte van de vroegere nationale bevoegdheden, dat ingevolge de bepalingen van het Kolen- en Staal-verdrag en de Europese Defensie Gemeenschap onttrokken is aan zuiver nationaal gezag en aan de hoge autoriteit is overgedragen.

Naar het oordeel van ondergetekende zullen de toekomstige Nederlandse Regering en het Nederlandse Parlement zich op nieuw gesteld zien voor de principiële vraag, die reeds bij het besluit over de deelneming aan de conferentie van het Europese leger ernstig en diepgaand is overwogen, nl. of het wenselijk is om verder voort te gaan met de politieke en militaire integratie tussen een beperkt aantal Mogendheden, welke integratie aanvankelijk als sluitstuk van de toenemende Europese samenwerking was gedacht, zonder dat verdere voortgang is gemaakt met de integratie op een groot aantal andere terreinen van huidige nationale Staatszorg, waarvan de betekenis als hechte grondslag voor een federatie bezwaarlijk kan worden overschat. De weg der functionele en bedrijfstaksgewijze integratie is onmiskenbaar moeizaam en lang, terwijl een Defensie Gemeenschap en straks een bovennationale politieke gemeenschap waarschijnlijk tot stand kunnen worden gebracht, voordat de functionele onderbouw van een federatie voltooid is. Ondergetekende meent zich in verband met de Regeringswisseling er toe te moeten beperken het probleem te stellen.

Een nieuwe Regering en een nieuw Parlement zullen zich dienen bezig te houden met de bestudering en oplossing van de principiële vragen, welke na de totstandkoming van de Defensie Gemeenschap aan de orde zijn.

Tenslotte moge nog worden gewezen op de noodzakelijkheid om bij de verheugend snelle voortgang van de Europese integratie op beperkt terrein en met een beperkt aantal Mogendheden niet het bredere verband van de Atlantische samenwerking uit het oog te verliezen. Naar het oordeel van de Nederlandse Regering is de Europese Defensie Gemeenschap bezwaarlijk denkbaar zonder de velerlei banden, welke in het Verdrag gelegd zijn met de N.A.V.O., waarin de samenwerking tussen een veel groter aantal Westerse Mogendheden aan weerszijden van de Atlantische Oceaan is verankerd. De Europese samenwerking op economisch terrein in het kader van de O.E.E.C. had nimmer op gang kunnen worden gebracht zonder de grootscheepse Amerikaanse initiatieven in zake de Marshall-hulp en ook thans nog kan deze samenwerking niet gedijen zonder de actieve medewerking van de V.S. en Canada. De afgelopen jaren hebben duidelijk geleerd, dat de Europese landen zowel voor hun economisch als hun militair herstel zelf initiatieven moeten ontwikkelen. De politieke federatie kan eveneens slechts ontstaan en gedragen worden door de politieke overtuiging van de deelnemende landen. Dit neemt niet weg, dat zowel de verdergaande economische integratie als de politieke integratie in Europees verband, hoe belangrijk op zich zelf ook, niet alleen moeten worden gezien als doeleinden op zich zelf, maar ook in verband met een zich eveneens ontwikkelende Atlantische Gemeenschap, waarin de militaire en politieke samenwerking tussen de Mogendheden, die te zamen het Noord-Atlantisch Verdrag hebben gesloten ter verdediging van hun gemeenschappelijk erfdeel, zoveel mogelijk wordt verstevigd, zodat zij kan uitgroeien tot een samenwerking op een steeds breder wordend terrein.

De Minister van Buitenlandse Zaken.
STIKKER.